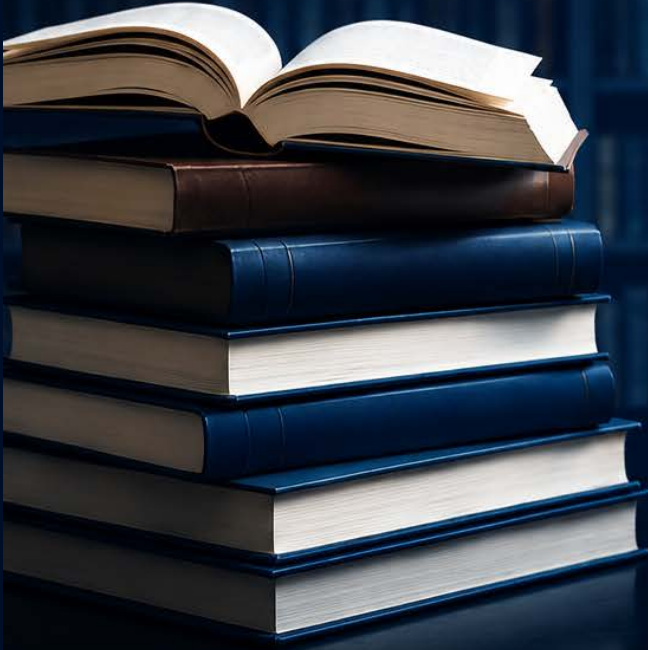


DİNLER TARİHİ ALANINDA GÜNCEL KONULAR VE AKADEMİK DEĞERLENDİRMELER

Editör: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇETİN



yaz
yayınları

Dinler Tarihi Alanında
Güncel Konular ve Akademik Değerlendirmeler

Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇETİN

yaz
yayınları

2026

**Dinler Tarihi Alanında Güncel Konular
ve Akademik Değerlendirmeler**

Yazar: Dr. Öğr. Üyesi Hülya ÇETİN

© YAZ Yayınları

Bu kitabın her türlü yayın hakkı Yaz Yayınları'na aittir, tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı Kanun'un hükümlerine göre, kitabı yayınlayan firmanın önceden izni alınmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

E_ISBN 978-625-8926-79-8

Ekim 2026 – Afyonkarahisar

Dizgi/Mizanpaj: YAZ Yayınları

Kapak Tasarım: YAZ Yayınları

YAZ Yayınları. Yayıncı Sertifika No: 73086

M.İhtisas OSB Mah. 4A Cad. No:3/3
İscehisar/AFYONKARAHİSAR

www.yazyayinlari.com

yazyayinlari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

Bağışlanmanın Teolojisi: Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam’da Tövbe Aracılık Anlayışları”	1
Kur’an ve Tevrat’ta Nuh Tufanı: Benzerlikler, Farklılıklar ve Anlatı Stratejileri.....	20

"Bu kitapta yer alan bölümlerde kullanılan kaynakların, görüşlerin, bulguların, sonuçların, tablo, şekil, resim ve her türlü içeriğin sorumluluğu yazar veya yazarlarına ait olup ulusal ve uluslararası telif haklarına konu olabilecek mali ve hukuki sorumluluk da yazarlara aittir."

BAĞIŞLANMANIN TEOLOJİSİ: YAHUDİLİK, HRİSTİYANLIK VE İSLAM'DA TÖVBE ARACILIK ANLAYIŞLARI

Hülya ÇETİN¹

1. GİRİŞ

Kutsal dinler genelinde tövbe, insanın akıl ve iradesi dahilinde yaptığı yanlış seçimler sebebiyle meydana gelen yasaklı davranışlardan sonra pişman olup utanç ile Tanrı'ya yönelmesi ve bilinçli bir şekilde memnu olan davranışın tersi istikamette kalmaya niyet etmesidir. Buradaki amaç zarar gören Tanrı-kul ilişkisini onarmak, tamir etmektir.

İnsanlık tarihi boyunca coğrafyası, kültürü, ırkı, dini ne olursa olsun insanlar fitraten aşkın bir güce inanma ve onun kontrolü altında düzenli bir yaşam sürme gereksinimi duymuşlardır. İnanılan dinlerin itikadi ve ameli şartları değişkenlik gösterse de ahlaki değerleri çoğunlukla evrensel kalmıştır.

Bilinçli yapılan tercihler sonucunda bireyin ve toplumun düzenine zarar verecek, çoğunlukla evrensel sayılan dini kuralları çiğnemesi, şahsın kendini suçlu-vicdan muhasebesine yenik düşmüş bir pozisyonda bırakmaktadır. Bunu telafi etmek adına mensubu olduğu dinin gerektirdiği prensipler dahilinde Tanrı-kul perspektifinde bu kusurları tamir etmeye çalışmakta, hayatı boyunca bu teraziyi dengede tutmaya çaba sarf etmektedir. Dengeyi sağlayabilen dindar şahıs günahlardan arınmış ve

¹ Dr. Öğr. Üyesi, ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri, Dinler tarihi, ORCID: 0009-0000-4930-1208.

temizlenmiş olması düşüncesiyle, ruh sağlığını yerinde tutabilmekle birlikte toplum düzenine pozitif bir katkı sağlamaktadır.

Dinler tarihinde aracılık, Tanrı ile insan arasındaki iletişim mesafesini kapatmak maksadı ile kulun Tanrı'ya ulaşılabilirliğini kolaylaştırmak ve artırmak için süreç içerisinde araya yerleştirilen yardımcı unsurlardır. İncelediğimiz konuyla ilişkilendirecek olursak Yahudilikte mabed ve kohenlik kurumu, Hristiyanlıkta İsa Mesih ve kilise yapısı, İslam'da ise aracısızlık tövbe anlayışının kurallarının şekillenmesinde etkili olmuştur. Dolayısıyla her üç dinin de bu meselede ortak noktaları olmakla beraber aynı zamanda kendine has tövbe vazifesini yerine getirme kuralları vardır.

Çalışmanın ana kaynağı olan Kitabı Mukaddes'in Eski Ahit kısmı Yahudilerin, Yeni Ahid kısmı ilaveli hali Hristiyanların, Kuran ı Kerim ise Müslümanların kutsal kitabıdır. Bu kaynaklar temel alınarak incelenen kutsal sözlerdeki emirlerin, kişinin tövbe etmek eylemini yerine getirmek için araya bir vasıta yerleştirmek veya direkt Tanrı'yla irtibata geçmek hususunda nasıl çeşitlilik sunduğunu göstermek gayesiyle inceleme yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İnsan hayatında belirgin ve mühim bir yer edinen tövbe kavramını genel manada anlamaya çalışacak olursak “Tövbe, insanın kutsal ya da ilahî iradeye aykırı olduğu kabul edilen bir davranışının farkına vararak bundan pişmanlık duyması, söz konusu davranışı terk etmesi ve yönelişini yeniden kutsal olana çevirmesini ifade eden dinî ve ahlâkî bir dönüş sürecidir.”(Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi [TDVİA], 2012, “Tövbe” md.) şeklinde düşünebiliriz. İnandığı kutsal inancın normları çerçevesinde bir kusur işlediğini düşünen

bireyin, bu hatayı telafi etmek adına yaratıcı kabul ettiği aşkın varlık ile kendi arasındaki zedelenen bağı yeniden sağlamlaştırmak adına gösterdiği zihinsel ve fiziksel performansa tövbe denir.

İnsanlık tarihi boyunca her inanç sisteminde fitraten kendini gösteren işlenen hata, günah karşısında duyulan pişmanlık duygusu beraberinde tövbe etme affedilme ihtiyacını da getirmiştir. Bununla birlikte bu ortak ihtiyaca her dini sistemin dönüşü farklı şekillerde olmuştur. Kimi kurumsal ayinleri şart koşarken kimi direkt olarak Yaratıcı güç ile yalnızca aracısız dua vasıtasıyla irtibata geçilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Tövbenin beraberinde getirdiği fonksiyonlardan birisi de bireysel vicdan rahatlığını sağlarken aynı zamanda iyi ahlaklı hayat sürmeyi vazife edinen bireyin, bu tutumuna paralel olarak, toplumsal normları da hak hukuk adalet içerisinde fiile getirme motivasyonu kazanmış olmasıdır.

Netice itibari ile tövbe, bireyin yaşadığı bu hayatta fani bir varlık olduğunu hatırlatan bir kavram olmakla beraber, inandığı aşkın varlığa karşı hata yapma potansiyeliyle yaratılmasından dolayı çizginin dışına çıktığı vakit tekrar aynı çizgiye dönebilmesi için yaratıcı tarafından kendisine verilen arındırma, temizleme ilkesidir.

Tövbenin yerine getirilme biçimleri dinlerin kurallarına göre farklılık gösterir. Makalenin inceleme konusu olan aracılık kavramının tövbe etmeyle ilişkisi noktasına dikkat çekecek olursak aracılık kavramının tanımı genel itibariyle şu şekildedir :“Dinî bağlamda aracılık, insan ile Tanrı arasında bağ kurma, ilahî iradeye yaklaşma yahut bağışlanma talebinin iletilmesi sürecinde ortaya çıkan bir işlevi ifade eder. Bu bağlamda peygamberler, din adamları, kutsal mekânlar, ritüeller ve sembolik uygulamalar, farklı dinî geleneklerde aracılık fonksiyonu üstlenen unsurlar olarak değerlendirilmiştir.”(TDViA, 1991, “Aracı/Vesâit” md.)

Tanrı ile insan arasındaki, görüş alanına indirilemeyecek, metafizik alandaki boşlukların doldurulabilmesi adına iki varlık arasında çeşitli vasıtalar eklenerek aralık kapatılmaya çalışılmıştır. Bu vasıtalar kimi dinlerde peygamber, kahin, rahip vb. dini kurumlar üzerinden sistemleşirken; kimi dinlerde mekanlar, kurban ritüelleri, dualar kutsallaştırılarak bu araçlara, Aşkın varlığa ulaşmaya basamak olmak vazifesi addedilmiştir.

İncelediğimiz üç semavi din bağlamında tövbe ederken aracı vasıtalar kullanmak kimi dinde zarurat temsil eden durumda iken kimi dinde asla kabul edilemez bir unsur olarak yanılığ kefesine konulmuştur.

3. YAHUDİLİKTE TÖVBE VE ARACILIK

Yahudilikteki tövbe anlayışı iman esaslarında yer alan emunot ilkesine dayanır. İlke şu şekildedir “Bütün imanımızla inanırız ki adı kutsal olan Yaradan’ımız, emirlerini yerine getirenleri ödüllendirir; emirlerini ihlal edenleri ise tövbe etmezlerse cezalandırır.”(Erdoğan, 2015, s. 22)Örnek verilen ilkede dikkat çekildiği gibi inanan bireye sorumluluğu dahilindeki emirleri yerine getirmez ise cezalandırılacağı fakat bir dönüş, telafi mekanizması olarak tövbe seçeneğinin de mevcut olduğu bildirilmiştir.

“Kelime itibariyle pişman olmayı içeren teşuva Tevrat’ta detaylı biçimde ele alınmıştır. Tevrat’a göre teşuva insanın işlediği hatadan vazgeçip Tanrı’ya yeniden yönelmesi, O’nun buyruklarına fiili olarak dönmesi anlamına gelir; yani teşuva sadece pişmanlık değil, davranış değişikliğiyle gerçekleşen ahlaki bir dönüştür. Tevrat’ta bu anlayış özellikle Tesniye 30:1-3’te açıkça görülür. İnsan günahının farkına varıp Tanrı’ya döndüğünde, Tanrı da ona merhametle yönelir ve bağışlar. Bu yönüyle Tevrat’ta teşuva, ilahi adalet ile merhamet arasında kurulan canlı bir ilişki olarak sunulur. “Başınıza gelen bütün bu

şeyler... Tanrınız Rab size merhamet edecek ve sizi tekrar toplayacaktır.”(Tesniye 30:1–3) Kutsal Kitaptan verilen örneklerden anlaşıldığı üzere Yahudilik dinine göre Yahudi birey Tanrı’ya karşı hata, kusur, günah işlediğinde bunu telafi etmek için tövbe seçeneğini kullanabilmektedir. Tanrı’nın onlardan vurgu yaparak uygulamalarını emrettiği tövbe şekli, samimi pişmanlık içerisinde davranışını değiştirme düsturuna sahip olmalarıdır.

Özellikle aracı olması gerektiği ifade edilmeyen yukarıdaki örnek cümlelerden anlıyoruz ki kişinin Tanrı’ya tövbe etmesi için doğrudanlık esastır. Bununla birlikte kurumsal geleneklere çokça önem verilen Yahudilik’te mabetlerde yapılan ritüeller tövbe etme aşamasında araç olarak kullanılmıştır. Bu işlevin yerine getirilmesinde Yom Kippur Günü’nün önemi dikkate değerdir. “Yom Kippur(Kefaret Günü): Kefaret Günü,Yahudi takviminin en kutsal günüdür. Ve bu güne özel ritüeller sadece Kudüs’teki Mabet’de gerçekleştirilirdi. Yıl boyunca kimsenin girmesine izin verilmeyen “en kutsal bölüme” sadece baş kohenin girmesine izin verilirdi.”

“Tüm İsrail için günden arınma günü kabul edilen Kefaret Gününde Baş Kohenin Mabet’in en kutsal bölümüne girip İsrailoğullarının hatalarına karşılık, günah takdimesi olan keçinin kanını serpmesi; bir diğer keçinin de İsrailoğullarının günden beri olduklarının işareti olarak salıverilmesi esastı.”

“Bir diğer takdime olan ve daha ziyade fertlerin birbirlerine karşı işledikleri hatalara karşılık veren suç takdimesi ise bir koçun yine suç itirafı ve tövbe eşliğinde kurban edilmesi şeklinde yerine getirilmiş.” (Erdoğan, 2015, s. 153)”

Yukarıda verilen örneklerde mühim bir vaziyet teşkil eden kohenlik görevi Yahudilikteki mabet rahipliğidir. Yahudilere göre kohenler seçilmiş soydan gelen kahinlerdir. Kohenlerin görevleri şu kutsal cümlede tanımlanmıştır: “Kutsal olanla

olmayanı, temiz olanla olmayanı ayırt edesiniz ve İsrailoğullarına Rabbin Musa aracılığıyla bildirdiği bütün kuralları öğretesiniz.” (Levililer 10:10–11) Cümleden de anlaşılacağı üzere kohenin görevi Musa’nın Tanrı’dan İsrail halkına ilettiği ilahi bildirimleri ve ritüelleri halkın doğru anlayıp uygulayacağı şekilde tebyin etmektir.

Yom Kippur günü ritüelinden yola çıkacak olursak baş rahip olan Kohen’in kefarete uygulamaları aşamasındaki önemi Yahudiler için gözden kaçmayacak kadar etkili ve baskındır. Kohen’in rolü dindar Yahudiler’in bağışlanma taleplerine cevap vermek değil yalnızca uygulanacak olan ritüellerin Tanrı ile inanan birey arasında hatasız ve eksiksiz bir şekilde uygulanmasını sağlamaktır. Buradaki aracılık rolü daha çok rehberlik işlevi taşımaktadır. Kohenlerin rehberlik görevini temsil etmek üzere kutsal kitapta yazan örnekler şu şekildedir: “Kahin onun için kefarete edecek ve bağışlanacaktır.” (Levililer 4:20) ““Kâhin onun için Rabbin huzurunda kefarete edecek; işlemiş olduğu günahı dolayısıyla bağışlanacaktır.” (Levililer 4:26) “Çünkü o gün sizi arındırmak için sizin için kefarete yapılacaktır; Rabbin huzurunda bütün günahlarınızdan temizleneceksiniz.” (Levililer 16:30)

Örneklerden de anlaşılacağı üzere Kutsal Kitap’a göre kohenin mağfiret-bağışlama yetkisi yoktur. Yalnızca bireyin kefarete etmek talebinde yapması gereken ritüelleri eksiksiz ve hatasız yapması hususunda ona destekçi olmaktadır. Günahları bağışlama yetkisi Tanrı’nındır. Dolayısıyla tövbe doğrudan Tanrı’ya yapılmaktadır. İbadetlerin kendisi ise tövbe aşamasında aracı olmakta bireysel çaba ile başlayan süreç kurumsal destek ile Tanrı’ya ulaşmaktadır.

4. HİRİSTİYANLIKTAKİ TÖVBE VE ARACILIK

Hristiyanlıktaki tövbe anlayışı İncil’de geçen metanoia kavramına dayanır. Bu kavram tıpkı Yahudilikteki teşuva kavramı gibi kişinin pişman olup af dilemesinin ardından tecrübe ettiği hataya bir daha sapmamak için emredilen ilahi doğruya ulaştıktan sonra aynı doğrultuda devam edip zihnen ve bedenen temiz kalmaya niyet etmektir. Nihayetinde Yahudilikte olduğu gibi Hristiyanlık ’ta da Tanrı insandan kendisine ulaşan bağışlanma istediğinin yalnızca lafta kalmamasını bildirir.

İncil’de yer alan Kaybolan Oğul benzetmesi (Luka 15:11–24) Tanrı-İnsan ilişkisindeki tövbe-mağfiret ilişkisini çok güzel özetler niteliktedir. İsa’nın anlattığı bu hikayede, babasının malını mülkünü harcayıp bitiren müsrif oğul parası bitip pişmanlıkla geri döndüğünde babası oğlunu cezalandırmak yerine oğlu geri döndü diye onu sevinçle karşılar. Buna benzer şekilde insan günah işleyip yanlışla sürüklendiğinde tövbe ederse Tanrı onu affetmek için bekliyor olacaktır. Benzer şekilde “Size şunu söyleyeyim: Tövbe eden bir günahkâr için gökte, tövbeye ihtiyacı olmayan doksan dokuz doğru kişiden daha büyük bir sevinç olacaktır.” (Luka 15:7) “Aynı şekilde size diyorum ki, tövbe eden bir günahkâr için Tanrı’nın melekleri arasında sevinç olur.” (Luka 15:10) kutsal sözlerinde günahlarından tövbe eden her bir birey için göksel sevinç yaşanacağı söylenmektedir. Bu sözlerden anlaşılacağı üzere Tanrı’ya inanan kişiler, onunla bağının sağlam tutulması için kutsal kitapta kulların üzerinde kuvvetli etki yaratacak sembolik anlatımlarla etki altına alınmak istenmiştir.

Bu noktaya kadar temel gayesi Tanrı ile aradaki irtibatı kesmeden doğru yolda kalmaya çalışmak olan Hristiyan dindar kimsenin Yahudilikten farklı olarak uyguladığı yenilik Günah Çıkarma Geleneği’dir. Hristiyanlıktaki tövbe etme eylemi kurumsal şartları ve kuralları beraberinde uygulamayı zorunlu kılmaktadır. Kurumsal Hristiyanlığın buyurduğu şartlar yerine

getirilmediği takdirde, kulun günahına karşılık ettiği bireysel yakarışlar, kabul edilip affedilmemektedir.

“Günah itirafı, kişinin bir rahip huzurunda günahlarını itiraf etmesi ve rahibin de kişiye vaaz u nasihat ederek onun günahlarını baba-oğul ve Kutsal Ruh adına bağışlamasıdır.” (Gündüz, 2017, s. 164) “Lateran Konsili, her Hristiyanın en az yılda bir kez günah itirafında bulunması gerektiğini belirtmiştir. Kilise işlenen her suçun dünyevi ve uhrevi iki cezasının bulunduğunu dünyevi olanın yalnızca günah çıkararak gideceğini, küçük günahlar ortadan kalkmadan büyük günahların da kalkmayacağını söylemiştir.” (Gündüz, 2017, s. 164) Bu açıklamayı yapan kurumsal kilise, affedilme dileğiyle Tanrı’ya yaklaşıp günahlarından uzaklaşmak isteyen halkı tövbe etmek hususunda kiliseye davet etmektedir. Kişinin küçük günahlarını kilisesine itiraf etmeden büyük günahlarından kurtulamayacağı vurgusu, aracılık hususunda dikkat çekici bir noktadır.

Bu noktada kilisedeki rahip unvanlı din adamlarının tövbe konusundaki konumları kutsal kitap tarafından tescillenmiş kabul edilmekte ve rahipler yüceltilmektedir. İsa bunu söyledikten sonra onların üzerine üfleyerek, “Kutsal Ruh’u alın” dedi. Kimin günahlarını bağışlarsanız, bağışlanmış olur; kimin günahlarını bağışlamazsanız, bağışlanmamış kalır.” “Size doğrusunu söyleyeyim: Yeryüzünde bağlayacağınız her şey göklerde bağlanmış olacak, yeryüzünde çözeceğiniz her şey göklerde çözülmüş olacak.” (Yuhanna 20:22–23)” Hristiyan ilim adamları İncil’de yer alan bu kutsal sözler ile Göksel Tanrı’nın günahları bağışlama yetkisini kiliseye vekalet olarak verdiğini kabul etmektedir. Bu sebeple eğer kilisedeki rahip, suçlunun günahını dinledikten sonra affetme eğiliminde olmaz ise o günahkarın tövbesi Tanrı’ya ulaşamayacaktır.

Hristiyanlıktaki tövbenin bu derece kurumsal ve aracılı bir sisteme sahip olmasında asli günah meselesinin güçlü bir tesiri

olmaktadır. “Aslî günah, Hristiyan teolojisinde Hz. Âdem’in işlediği ilk günahın yalnızca şahsî bir fiil olmayıp bütün insanlığa intikal eden kalıcı bir mânevî bozulma meydana getirdiği inancını ifade eder. Bu anlayışa göre insan, doğuştan günahkâr bir tabiatla dünyaya gelir ve bu durum ancak ilâhî lütufla, özellikle vaftiz yoluyla ortadan kaldırılabilir. (TDVİA, 1991, “Aslî Günah” md.) İsa çarmıha gerilerek bir kez tüm insanlığın günahları için kendini feda etmiştir. Şimdi ise her günahkar insanın Hristiyan sakramentleriyle düzenli olarak günah çıkarıp af dilemesi zorunludur. Bu sebeple kişi hayatının sonuna dek kurumsal hristiyanlık ile bağlarını koparmadan dindarlığın sürdürmeye devam etmekle mükelleftir.

Netice itibarıyla Hristiyanlıktaki tövbe konusu öncelikle Adem-Havva’nın aslı günahı sebebiyle İsa’nın kendini feda etmesiyle -İsa’nın aracılığı üzerinden- başlar devamında insan ömrü boyunca günahkar tabiatlı olmaya devam edeceği için İsa’nın kiliseye devredilen yetkisi sayesinde rahipler tarafından gerçekleştirilen ayinler vesilesiyle devam eder. Tüm bu araçların varlığının doğruluğu İncil tarafından doğrulanmış kabul edilir. Nihayetinde, Hristiyan bir bireyin günahlarından kurtulmak için ettiği tövbesinin önce ruhban sınıfına iletilmesi eğer tövbe onaylanırsa devamında Göksel Tanrı’ya ulaşacağı kabul edilmektedir.

5. İSLAMİYETTE TÖVBE VE ARACILIK

Tövbe bahsi son semavi din olan İslam dininin kutsal kitabı Kuran’ı Kerim’de tevbe kavramı ile yer alır. Bu kelime kulun bilinçli olarak hatalarından af dileyip Allah’a dönüşünü belirtir. Genel manasıyla tanımlayacak olursak “Tövbe, İslâm’da kulun işlediği günahtan dolayı pişmanlık duyarak onu terk etmesi, bir daha işlememeye kesin karar vermesi ve bu dönüşü Allah’a yönelerek gerçekleştirmesi anlamına gelir. Tövbe, insanın hata ve

günah karşısında sorumluluğunu kabul etmesini ve ilâhî rahmete yönelmesini ifade eden ahlâkî ve dinî bir kavramdır.” (TDVİA, 2012, “Tövbe” md.)

İslam dinine göre insan fitraten iyi, iradeli ve akıllı bir vakıktır. Bu niteliklere sahip olması insanoğlunun Tanrı’nın buyrukları karşısında sorumluluk sahibi olmasını ve yaptığı tercihler sonucunda doğru-yanlış seçimler yapabilmesine zemin hazırlamaktadır. Akıllı ve iradesini kullanarak zaman zaman yasaklanan, kötü davranışları tercih edip uygulayan insan fiilin hemen akabinde günaha girmiş sayılmaktadır. Yüce Allah kuluna bu duruma düştüğünde yeise kapılmayıp tövbe etmesini söylemekte ve kuluna dönüş yollarını açmaktadır. Burada bahsedilen tövbede kişinin yaptığı hatadan pişman olduktan sonra muhakkak önüne bakması ve aynı hatayı bir daha tekrar etmemekte istikrarlı olması gerekmektedir.

“Şüphesiz Allah, çokça tövbe edenleri sever, çokça temizlenenleri sever.” (Bakara 2/222) “Kullarım sana beni sorarlarsa, şüphesiz ben çok yakınım. Bana dua edenin duasına karşılık veririm.” (Bakara 2/186) Ayetlerinden de anlaşılacağı üzere Allah kulunun Ona dua edip af dilemesinden hoşnut olmakta ve Rahmet kapılarını hep açık tutmaktadır. “De ki: Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah bütün günahları bağışlar.” (Zümer 39/53) Ayeti ve buna benzer manalar taşıyan ayetlerde Allah’ın rahmetinin sonsuzluğu öyle tasvir edilmiştir ki literatüre şöyle bir hadis geçmiştir: “İbrahim et-Teymi’den nakledilmiştir: Cebraîl (Aleyhisselam) dedi ki: “Ademoğlundan sadece yaptığı duadan dolayı Firavun’a haset ettim. Onun duası Rabbimin katına çıkar da ona merhamet eder diye korktum denizin çamur ve köpüğünü yüzüne ve gözüne sıvayarak suda boğdum.” (Tirmizî, Da‘avât, 98). İslam dininde ölüm anı geldiğinde tövbe etmenin mümkün olmadığı bilindiği halde Allah’ın Rahmet sıfatına ve aracısız doğrudan tövbe kabulüne

dikkat çekmek için böyle bir hadis nakledilmiştir. Bu hadis örneğinde de olduğu gibi Müslüman günahkar kimsenin tövbe etmek için Allah ile arasına aracı bir vasıta koymaya ihtiyacı yoktur. Kutsal Kitap Kuran'ı Kerim'de bağışlanmak isteyen günahkar kulların Allah'a bol bol dua etmeleri bildirilmiş bağışlama eylemi Yüce Allah dışında herhangi bir kurumsal ritüele, mekana veya kişiye şartlanmamıştır. Dolayısıyla tövbe doğrudan Allah'a yapılmaktadır. “Günahları Allah’tan başka kim bağışlayabilir?”(Âl-i İmrân 3/135) “Kullarım sana beni soracak olursa, şüphesiz ben çok yakınımdır. Bana dua edenin duasına karşılık veririm.”(Bakara 2/186) ayetlerinden de anlaşılacağı üzere İslam’daki Tanrı-insan mesafesi fiziksel bir mesafe değildir. “Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne fısıldadığını biliriz. Biz ona şah damarından daha yakınız.”(Kâf, 50/16)Allah kuluna Ona edilen duaları her an duyup karşılık verecek kadar yakın olduğunu bu sebeple bir aracıya ihtiyaç duymadığını bildirmiştir.

İslam dininde tövbe uygulamasında kurumsal ritüeller, kutsal mekanlar, kişiler aracı olarak kabul edilmemektedir hatta bu durumun aksini düşünerek uygulayan insan şirk koşturmayla meyletmış olmaktadır. Bununla birlikte Allah'ın tövbe eden kulun dualarını aracısız kabul etmesi hususunda yanlış yorumlanmaya sebebiyet verecek bir sorun kendini göstermektedir. İslam literatüründe yer alan şefaât kavramı konuya soru işaretleriyle birlikte dahil olmaktadır “O gün, Rahmân'ın izin verdikleri ve sözünden hoşnut olduğu kimseler dışında şefaât fayda vermez.”(Tâhâ 20/109)Ayetten anlaşılacağı üzere peygambere ümmetinin günahları adına istiğfârda bulunması, affedilmelerini sağlamak için dua etmesi buyurulmaktadır. Bu ayeti okuyanların aklında beliren peygamber şefaât yoluyla insanların günahlarını affeder/affettirir mi sorularına cevap veren ayetler şu şekildedir. “O'nun izni olmadan katında kim şefaât edebilir?” (Bakara 2/255) “De ki: Şefaât bütünüyle Allah'a aittir.” (Zümer 39/44) “De ki:

Ben de sizin gibi bir insanım.” (Kehf 18/110) Ayetlerin manasını olması gerektiği gibi anlamaya çalışacak olursak şefaathet yetkisi verilen peygamberin bir affedici veya Tanrı ile insan arasında aracı unsur değil yalnızca tövbe etme usulünü insanlara temsil ve tebyin gücüyle açıklayıp, meselenin ehemmiyetini tebliğ etmek niteliği taşıdığını görmekteyiz. Yine aynı şekilde incelememizin devamında peygambere verilen bu dua yetkisinin sonucunda karar mercisinin yalnızca Yüce Allah olduğu açıkça kullarına belirtilmektedir. Netice itibari ile kişinin günahlarının affı için Allah’ın izin verdiği şefaathet ehli kimselerin istiğfar etmesi yalnızca Allah’ın rızasına bağlı kılınmaktadır.

İslam dinine göre günahkar kul tövbe etme eylemini bireysel gerçekleştirdiği gibi cemaat halinde dualarla da uygulayabilir fakat her iki durumda da kişi yalnızca kendi günahlarının affına karşılık Allah’a yakarmış olmaktadır.

6. KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Üç semavi dinin tövbe-mağfiret bağlamında Tanrı-İnsan ilişkisinde aracı kabul edip etmeme durumu, mensup oldukları dinlerin kutsal kitaplarından incelenmiş ,sonucunda elde edilen veriler tablo halinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Semavî Dinlerde Aracılık, Tövbe ve Otorite Anlayışı

Din	Aracılık Mekanizması	Tövbe Anlayışı	Dinî Otorite
Yahudilik	Kohenlik kurumu ve Mabed (tarihsel olarak)	ve Şartlı; ritüel ve hukukî yükümlülüklerle bağlı	Kurumsal dinî otorite
Hristiyanlık	İsa Mesih ve Kilise	Aracılı; kilise ve ruhban üzerinden	Ruhban sınıfı
İslam	Aracılık yok	Doğrudan; ilişkisi	kul-Tanrı Bireysel sorumluluk temelli

Not: Tablo, Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam’da Tanrı-kul ilişkisinin tövbe bağlamında nasıl yapıldığını ve bu ilişkinin dinî otorite anlayışıyla olan bağlantısını karşılaştırmalı olarak göstermektedir.

6.1. Üç Dinde Tövbe Anlayışının Ortak Noktaları

6.1.1. Tövbenin Mağfirete Ulaşmak İçin Yapılması

İrade sahibi olan insan yaptığı seçimler dahilinde kimi zaman inandığı dinin gerekliliklerini yerine getirmekle birlikte kimi zaman da dinin yasakladığı fiilleri uygulamaktadır. Yasaklanmış olan davranışları uyguladıktan sonra kişinin duyduğu pişmanlık hissi onu tekrar Tanrı'yla olan bağını tamir etmeye yöneltmekte ve aşkın varlıktan af dilemek için ona çeşitli dualar, ritüeller, mekanlar ile aracılı-aracısız ulaşmaya çalışmaktadır.

Her üç semavi dine göre de bağışlanmak insanın yaptığı hata ve günahlardan sonra ahlaken, ruhen temizlenmesi için ihtiyaç duyduğu bir durum olmakla beraber Tanrı tarafından bağışlanmak kulun hakkı değil kutsal kitapların bildirilerine göre Tanrı'nın insana bir lütfudur.

6.1.2. Tövbe Ettikten Sonra Ahlaki Dönüşümün İstikrarlı Olması

Her üç semavi dine göre de Tanrı günahlarından sıyrılmak için tövbe eden kullarının bu sebeple olan yakarışlarını kabul edip onları bağışladıktan sonra tekrar aynı hatalara düşmemeleri konusunda onları uyarmaktadır. Bahsi geçen dinlerin kurallarına göre yaşayan kişinin hatalarından kurtulup doğru olan seçeneği bulduktan sonra aynı istikamette devam edip yanlış yola bilerek ve isteyerek tekrar yönelmemesi gerekmektedir. Bunun bilincinde olan dindar birey tövbe ettikten sonra bireysel ve toplumsal hayatta ahlaki kurallara daha dikkatli ve ilgili yaklaşarak davranışlarını bu noktada şekillendirmektedir.

6.2. Üç Dinde Aracılık Anlayışının Ortak Noktaları

6.2.1. Aracılık Atfedilen Unsurun İlahi Yetki Tarafından Sınırlandırılması

İslam dini dışındaki semavi dinlerde aracılık atfedilen kişi, kurum ve mekanlara Tanrı tarafından sınırsız bir yetki verilmemiş yalnızca Aşkın Varlık ile insan arasındaki boşluğun kapatılması amaçlanmıştır. Kohenin rehberliğinin ve rahibin günah çıkarma yetkisinin Tanrı kabul etmediği sürece kendi dinlerine göre hiçbir önemi olmamaktadır. Bu durum bize her üç semavi dinde de mutlak güç ve mağfiret sahibi varlığın aşkın varlık olduğunu göstermektedir.

6.2.2. Aracılığın Temsili Bir Rol Üstlenmesi

Yahudilik ve Hristiyanlık Kutsal metinlerindeki aracılık unsurları ,Tanrı-insan ilişkisindeki boşlukları varlık açısından doldurması amacı ile değil ,betimleyici ve düzenleyici bir fonksiyonu yerine getirmek maksadıyla insanlara sunulmuştur. Günah işlemesi sebebiyle Tanrı'dan uzaklaştığını fark eden birey tekrar emredilen ahlaki düzene dönebilmek için arada oluşan boşluğu doldurmaya çalışmaktadır. Fizik-metafizik algı farklılıkları sebebiyle İnsan- Aşkın varlık ilişkisini ayrı düşünen birey araya koyduğu aracı sayesinde boşlukların daha güvenilir dolacağına inanmaktadır. Neticede aracı vasıta ne olursa olsun yalnızca temsili bir rol üstlendiği kutsal kitaplar tarafından insanlara bildirilmektedir.

6.3. Üç Dinin Tövbe ve Aracılık Anlayışındaki Temel Farklılıklar

6.3.1. Yahudilikteki Tövbe ve Aracılık Anlayışı

Yahudilikteki tövbe anlayışı teşuva kavramıyla ifade edilmektedir. Bu anlayışa göre kişilerin günahları ve tövbeleri bireysel olmaktadır. Tövbe eden kişi kalıcı olarak ahlaki düzene

dönmeye kabul etmekte ve Tanrı'ya içsel motivasyonla geri dönmektedir.

Yahudilikte aracılık mabed merkezli kurumsal kurallara dayanmaktadır. Ritüelleri uygularken kohenler kefaretlerin doğru uygulanabilmesi konusunda rehberlik yapmaktadır. Kohenlerin yaptığı bu aracılık tamamen rehber olmak üzerinden anlaşılıp Tanrı ile insan arasında hiyerarşik bir anlam ifade etmemektedir.

6.3.2. Hristiyanlıktaki Tövbe ve Aracılık Anlayışı

Hristiyanlıktaki tövbe anlayışı Adem'in işlediği asli günah sebebiyle günaha bulaşan insanoğlunu bu durumdan kurtarmak isteyen İsa Mesih'in kendini feda etmesiyle şekillenmektedir. Kötü tabiatlı insan düşüncesi hakim olan bu dine göre her insan doğduğu zaman vaftiz edilmeli ve tövbekarlığı doğumuyla başlamaktadır.

Hristiyanlıktaki aracılık İsa Mesih ve kilise ruhban sınıfı etrafında şekillenmektedir. İsa Mesih kendisini tüm insanlık için feda ederken affetme yetkisini havarilere dolayısıyla ruhban sınıfına devretmiştir. Bu araçılara küçük günahlar itiraf edilmediği sürece büyük günahların tövbesinin Tanrı'ya ulaşamayacağına inanılmaktadır.

6.3.3. İslamdaki Tövbe ve Aracılık Anlayışı

İslam dinine göre tövbe insanın herhangi bir aracı olmaksızın direkt olarak Allah'tan bağışlanma dilemesi demektir. Tövbe kapısı ayetlerde ve hadislerde belirtildiği üzere her vakit açık bulunmaktadır. Allah kabul ettiği takdirde kulu her zaman O'na günahları sebebiyle dua edebilmekte ancak tövbenin kabul edilip edilmemesi Allah'ın iradesine bağlı olmaktadır.

İslam'da tövbe ederken aracı kabul etmemek vurgulanırken aynı zamanda Kuran'da şefaath anlayışına yer verilmektedir. Allah'ın dilediğine vereceği şefaath yetkisi sayesinde bu kişi bağışlanmasını istediği başka bir şahıs için dua

edip istiğfar edebilmekte ve Allah'tan onun için af dilemektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur ki: Allah şefaati yetkisi verdiği kişilerin duasını kabul edip etmeyeceğini de kendi iradesiyle değerlendirir ve tek mutlak hakimiyetin kendi zatında olduğunu insanlara bildirir.

7. SONUÇ

İncelediğimiz üç semavi dinin kutsal anlatılarına göre insan akıl ve irade sahibi olarak yaratılmıştır. Bu ayırıştırıcı özellikler ona sorumluluk sahibi olma vasfını kazandırmaktadır. Akılla düşündüğü bilgileri, iradesiyle iyi veya kötü davranış olacak biçimde şekillendiren insan, yaptığı kötü davranışlar sonucunda kendini eksik ve kusurlu hissetmekte bu durumun neticesinde de bağışlanmak için fitraten inanma ihtiyacı duyduğu Aşkın Varlık'a yönelmektedir. Buradaki amaç insan-Tanrı ilişkisini onararak iç motivasyonu artırmaktır.

İnsanlık tarihi boyunca dünyanın farklı coğrafyalarında farklı ırk dil ve kültüre mensup olarak yaşayan insanlar, fitratlarındaki inanma eğilimi sebebiyle her zaman bir Yaratıcı güce inanmışlardır. Bu bazen aşkın bir Tanrı bazen bilinçaltında yer alan bir Tanrı olmuştur fakat inanma ihtiyacı her daim insanın beraberinde ona eşlik etmiştir.

Hatalar yapan insanoğlu bunların affına mazhar olabilmek için bilinçli bir şekilde Yaratıcı güce yönelmiş ve hasar gören bağı onarmaya çalışmıştır. Dünya dinleri içerisinde ahlak yasaları çoğu kez evrensel kaidelerde toplanırken Tanrı-insan ilişkisi bağlamında incelenen tövbe ve mağfiret ,dini akide ve ritüellere göre değişiklik göstermektedir.

Bu çalışmada karşılaştırmalı dinler tarihi metoduyla incelenen üç semavi dinin kutsal kitaplarından elde edilen

bulgulara göre Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam'da tövbe ve aracılık meselesinden çıkarılan sonuçlar şu şekildedir:

Tövbe ve aracılık kavramları her üç semavi dinde de mağfiret edilme fikri etrafında şekillenmektedir. Kimi zaman iradesiyle yaptığı yanlışlıklar sebebiyle içinde bulunduğu neticenin sorumluluğunu almak mecburiyetinde kalan insan, bu zihin karmaşasından kurtulabilmek için Tanrı ile açılan arasını tekrar onarmaya çalışmaktadır. Üç semavi dinin Tanrı da kullarına onları ihlaslı bir tövbe etmeleri halinde bağışlayacağını bildirmektedir .Bu hususta mühim olan şey tövbe ettikten sonra tekrar aynı hataları yinelememektir. Bunun bilincinde olan insan, tövbe etmesinin ardından bireysel ve toplumsal ahlak konularında daha özenli ve dikkatli davranmaktadır.

Tövbe ederken Tanrı ile aradaki bağlantıyı kurmak isteyen insan, Yahudilik ve İslamiyet'e göre doğrudan kurabilirken Hristiyanlıkta kurumsal kilise faktörüne denk gelmektedir. Üç dinin kutsal kitaplarında yazan ayetlere göre nihai güç Tanrı'dadır. Aracı olarak kabul edilen unsurlar insanın Tanrı'ya ulaşabilmesi için sembolik işlev gören unsurlar veya rehber kişiler olmaktadır.

Kutsal Kitap'ın eski Ahid kısmında yer alan bilgilere göre Yahudilikteki teşuva kavramı tövbe etmeyi temsil etmektedir. Günahkar olan kişi mabede gidip kohen rehberliğinde kefare ritüellerine katılmaktadır. Burada dua ve kurban ritüelleri Tanrı'ya ulaşmak için aracı, kohen ise rehber niteliği taşımaktadır.

Kutsal Kitap'ın yeni ahid kısmında yer alan bilgilere göre Hristiyanlıktaki metanoia kavramı tövbe etmeyi temsil etmektedir. Tövbe bahsinde en önemli nokta İsa Mesih'in insanların kurtuluşuna kefaret olarak kendini feda etmesidir. Tövbe etmek isteyen kişi kiliseye giderek orada görevli olan rahibe, küçük günahlarını anlatmakta ve sonrasında büyük günahlarının affı için dua etmektedir. Burada aracı kabul edilen

İsa Mesih'in yaptığı fiil hususen insanlığın kurtuluşu için olduğundan kutsal kitap amacı dolayısıyla bu eylemi şirk olarak ele almamaktadır. Kilisedeki günah çıkaran rahiplere gelince de asli görevi rehberlik etmek olup günahları bağışlama yetkisi Göksel Tanrı'nın hakimiyeti ve iradesi altında olmaktadır. Bu sebeple Hristiyan kutsal kitabına göre bu durum herhangi bir sorun teşkil etmemektedir.

İslam dininde tövbe meselesi bireyin din içinde aktif olarak sergilediği en temel unsurlardan birisidir. Kuran'da tövbe bahsi tevbe kelimesi ile ifade edilmektedir ve Kuran'ın içerisinde hususen adı tevbe olan bir sure bulunmaktadır. Tövbe kapıları her zaman açık olmakla birlikte günahların affı Tanrı'nın iradesine kalmış olmaktadır.

Tövbe hususunda aracı kabul etmeyen İslam dininin kutsal kitabında şefaath bahsi geçmektedir. Bu kavram Allah'ın izin verdiği kullarının başka kullarının günahları için istiğfar etmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Şefaathle verilmek istenen mesaj tövbe etmenin Allah'a yaklaşmak için ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktır. Bu süreç içerisinde günahların affının yalnızca Allah'ın iradesine bağlı olduğu bilgisi çokça yerde insanlara bildirilmektedir.

İncelenen Üç semavi dine göre de tövbe etmek eylemi insanlar için sık başvurulmuş bir ihtiyaç olmakla birlikte bu süreç içerisinde Yahudilik Tanrı-insan arasındaki boşluğu mabed-kohen temelli doldurur iken Hristiyanlık İsa Mesih ve ruhban sınıfı ile doldurmakta İslam dini ise bu boşlukta herhangi bir aracının kullanılmasına müsaade etmemektedir.

KAYNAKÇA

- Erdoğan, Ö. (2012). Yahudilik tarihi: Hz. Musa'dan İsrail'e Yahudilerin tarihi. Kalipso Yayınları.
- İbn Ebi'd-Dünyâ, A. b. M. (Yıl). Hadislerde tövbe: Kitâbu't-tevbe. (Çev. [Çevirmen Adı]). Ocak Yayıncılık.
- Gündüz, Ş. (2007). Hristiyanlık. İSAM Yayınları.
- Kur'an-ı Kerim. (2011). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı. (1991). Aracı/Vesâit. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı. (1991). Aslî günah. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı. (2012). Tövbe. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (C. 41, ss. 279–282). Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Türkiye Diyanet Vakfı. (2012). Tövbe. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Yeni Yaşam Yayınları. (2010). Açıklamalı Kutsal Kitap (2. Baskı)

KUR'AN VE TEVRAT'TA NUH TUFANI: BENZERLİKLER, FARKLILIKLAR VE ANLATI STRATEJİLERİ

Hülya ÇETİN¹

1. GİRİŞ

Nuh Tufanı kıssası, hem ilahi müdahalenin nasıl gerçekleştiği hem de insanlık tarihini anlatışı bakımından Tevrat ve Kur'an-ı Kerim'de önemli bir yere sahiptir. Her iki kutsal kitabın Nuh Tufanı kıssası anlatımında, insanların Allah'tan gelen emirleri inkar ederek ahlaki olarak sapkınlığa ulaştıklarına değinilmektedir. Bu yönüyle Nuh Tufanı kıssası, sadece geçmişte olup biten bir felaketi değil, aynı zamanda insanın davranışları ile Allah'ın iradesi arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı da amaçlamaktadır. Tufan, Allah'ın emir ve yasaklarını dinlemeyen toplumların karşılaştığı sonuçları göstermesi bakımından da dikkat çekici bir örnek olarak görülmektedir.

Kur'an-ı Kerim ve Tevrat'ta, Nuh Tufanı olayının ele alınış biçimi, anlatım tarzı ve verilmek istenen mesajlar bakımından bazı farklılıklar da bulunmaktadır. Bu farklılıklar, kıssanın vurgulanan yönlerinde ve kıssanın detaylarında görülmektedir.

Kur'an-ı Kerim'de Nuh Tufanı kıssası, daha çok ibret, uyarı ve sorumluluk çerçevesinde şekillenirken; Tevrat'ta ise kıssanın tarihi ve betimsel bir çerçevede anlatıldığı

¹ Dr. Öğr. Üyesi, ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri, Dinler tarihi, ORCID: 0009-0000-4930-1208.

görülmektedir. Böylece, aynı olayın farklı metinlerde farklı amaçlarla anlatıldığı görülmektedir.

Söz konusu farklı anlatım biçimleri, Nuh Tufanı kıssasının yalnızca tarihi bir olay olarak değerlendirilmesini engellemektedir. Aksine, bu anlatının dini ve düşünsel bir çerçeve içinde ele alınması gerekmektedir çünkü kutsal metinlerde yer alan anlatılar, inananlara yol gösterme, ahlaki bilinç kazandırma ve toplumsal düzeni koruma amacı taşımaktadır. Bu nedenle Nuh Tufanı kıssası, ilahi adalet, merhamet, sorumluluk ve kurtuluş gibi temel kavramlarla birlikte değerlendirilmelidir.

Yahudilik ve İslam'ın kutsal kitapları incelendiğinde, Nuh Tufanı kıssasının anlatımında hem benzer hem de farklı yönlerin bulunduğu görülmektedir. Bu ortaklıklar, kıssanın temel çerçevesini görmemizi sağlar. Farklılıklar ise dinlerin kendi inanç esasları ve öğretileri doğrultusunda ele alınmasından kaynaklanmaktadır. Yani her kaynak kendi dininin esaslarını baz alarak Nuh Tufanı kıssasını anlatmıştır. Bu durum da Nuh Tufanı kıssasının karşılaştırmalı bir yöntemle ele alınması gerektiği izlenimini oluşturmuştur.

Bu çalışmada, Tevrat ve Kur'an-ı Kerim'de yer alan Nuh Tufanı kıssasının karşılaştırmalı bir bakış açısıyla inceleme amaçlanmıştır. Her iki metindeki anlatımlardan yola çıkarak, bu çalışmada Nuh Tufanı kıssasının nedenleri, oluşum biçimi, insanların durumu ve tavrı, sonuçları gibi temel durumlar incelenmiştir.

Araştırmanın ana kaynakları Tevrat ve Kur'an-ı Kerim'dir. Konuya ilişkin akademik çalışmalardan yararlanılmıştır. Kur'an-ı Kerim ayetleri için Türkiye Diyanet Vakfı tarafından yayımlanan *Kur'an-ı Kerim ve Açıklamalı Meali* esas alınmıştır.

2. TEVRAT'TA NUH TUFANI KISSASI

Türkçe sözlüklerde Tufan, Nuh peygamber zamanında yağan ve bütün dünyayı su altında bırakan şiddetli yağmur olarak tanımlanır. Mecaz olarak tufan şiddetli yağmur olarak tanımlanır. Mecaz olarak tufan şiddetli yağmur, yoğun veya şiddetli şey anlamında kullanılır. (Doğan, 1987: 1105) Genel anlamıyla tufan: sel, karanlık ve ölüm gibi felaketlerin aşırı derecede olmasına verilen isimdir. Tufan sözcüğü İbranice'de 'Mabul' ile ifade edilir. (Harman, 2012).

Tevrat'a göre Nuh, Tufan öncesi 500 yıl, Tufan sonrası ise 450 yıl olmak üzere 950 yıl yaşamış, Ham, Yafes ve Sam isminde üç oğlu dünyaya gelmiştir (Tekvin, 5:32)

Tevrat'ta Nuh Tufanı kıssası, Tekvin (Yaratılış) kitabının altıncı babın başından dokuzuncu babın sonuna kadar olan kısımda anlatılmıştır. Buna göre Tufanın sebepleri, ilahi varlıkların, insan kızlarının güzelliğini görünce beğendikleriyle evlenmesi (Tekvin, 6:2.) ve genel olarak insanlardaki ahlaki bozulma, insanın sürekli kötülüğe meyletmesi sapkınlaşması ve yoldan çıkması şeklinde söylenebilir. “Rab baktı, yeryüzünde insanın yaptığı kötülük çok, aklı fikri hep kötülükte. İnsanı yarattığına pişman oldu. Yüreği sızladı. “Yarattığım insanları, hayvanları, sürüngenleri, kuşları yeryüzünden silip atacağım” dedi. “Çünkü onları yarattığıma pişman oldum.” (Tekvin, 6:5, 6:7.)

Tanrı bu kısımda Nuh'un ailesi ve kişiliği hakkında bilgi verir. Nuh ve ailesinin Tanrı'nın emirlerine uyduğu ve Tanrı'ya karşı asi olmadıklarını böylece ondan ve ailesinden razı olduğunu ifade eder. (Tekvin, 6:8, 6:9.) Yani burada Nuh ve ailesinin, kavminin aksine Tanrının emirlerine uyduğu ve sapkınlık ve putperestlikten uzak durduğu anlaşılmaktadır. Tevrat'a göre, Tanrı'nın yeryüzüne müdahale edeceği ve insanları yeryüzünde

yok edeceğini belirtmesiyle beraber Nuh'a da kurtuluş için yol göstermiştir. (Oymak, 146–147)

Yeryüzünün bozulduğunu, zorbalıkla dolduğunu, insanların yoldan çıktığını gören Tanrı Nuh'a; insanlığa son vereceğini, onlarla birlikte yeryüzünü de yok edeceğini söyleyerek kendisine 'gofer' ağacından (Tam olarak ne tür bir ağaç olduğu bilinmiyor. Selvi ağacı olduğu konusunda bazı görüşler vardır.) (Tekvin, 6:14, Dipnot, a.) bir gemi yapmasını, içini ve dışını ziftlemesini emreder. (Tekvin, 6:12-14.) Ardından geminin nasıl yapılacağını tebliğ eder: "Uzunluğu üç yüz, genişliği elli, yüksekliği otuz arşın olacak. Pencere de yap, boyu yukarıya doğru bir arşını bulsun. Kapıyı geminin yan tarafına koy. Alt, orta ve üst güverteler yap" (Tekvin, 6:15-16.) Tanrı Nuh'a 'yeryüzüne tufan göndereceğini, göklerin altında soluk alan bütün canlıları yok edip öldüreceğini' (Tekvin, 6:17.) belirtir.

Nuh ile bir antlaşma yapan Tanrı, kendisinin, oğulları, karısı ve gelinleri ile birlikte gemiye binmelerine izin verir. Kuşlar, hayvanlar, sürüngenler hasılı her canlı türünden erkek ve dişi olmak üzere birer çift yanlarına almalarını, kendileri ve hayvanların yemeleri için yenebilecek gıda depolamalarını da emreder. (Tekvin, 6:18-21.) Yeryüzünü yok edecek bir felakete hazırlıklı olunması için Tanrı gerekli her önlemi Nuh'a bildirmiştir. Her şey tam ve eksiksiz olduğunda ise Tanrı Nuh'a haber vererek tufanı başlatacaktı.

Tevrat'ta bundan sonra gemiye alınacak hayvanların nicelik olarak verilerini bildirilir: Bütün ailenle birlikte gemiye bin, diye emreden Tanrı; yanına temiz sayılan hayvanlardan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift, kirli sayılanlardan birer çift, kuşlardan yedişer çift almasını emreder. (Tekvin, 7:2-3) Nihayet Nuh'un altı yüz yaşında olduğu yılın ikinci ayının on yedinci günü enginlerin kaynakları fışkırır, göklerin kapakları açılır ve

yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağar. (Tekvin, 7:11-12) Sular öyle yükselir ki, bütün yüksek dağlar su altında kalır, inanmasalar da tufana hazırlık yapanlar bile tufana hazırlıksız yakalanır, soluk alan bütün canlılar ölüp silinir gider. Yalnız Nuh ile gemidekiler kalır.

Yeryüzü yüz elli gün boyunca suların altında kalır. (Tekvin, 7:18-24) Yüz elli gün geçtikten sonra sular azalır, gemi yedinci ayın on yedinci günü Ararat dağlarına oturur. (Tekvin, 8:3-4)

Tevrat'ın Tekvin 8.Bölümü Tanrı'nın merhametinin yeniden ortaya çıktığından bahseder. Nuh altı yüz bir yaşındayken, birinci ayın birinde sular çekilir, ikinci ayın yirmi yedinci günü toprak tümüyle kuruyunca Tanrı Nuh'a, "karın, oğulların ve gelinlerinle gemiden çık, kendinle birlikte bütün canlıları, kuşları, hayvanları, sürüngenleri de çıkar. Üresinler, verimli olsunlar, yeryüzünde çoğalsınlar," diye emreder. (Tekvin, 8:13-16) Gemiden inen Nuh Rab'be bir sunak yaparak temiz sayılan hayvanlardan yakmalık sunular sunar. Bunun üzerine güzel kokudan hoşnut olan Rab içinden: "İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim. Çünkü insan yüreğindeki eğilimler çocukluğundan beri kötüdür. Şimdi yaptığım gibi bütün canlıları bir daha yok etmeyeceğim. "Dünya durdukça ekin ekmek, biçmek, sıcak, soğuk, yaz, kış, gece, gündüz hep var olacaktır, (Tekvin, 8:20-22) der. Bundan sonra Tanrı, Nuh'u ve oğullarını kutsayarak "verimli olun, çoğalıp yeryüzünü doldurun" (Tekvin, 9:2.) der. Bir daha tufanla canlıları yok etmeyeceğini söyleyerek yeryüzünü yok eden tufanın bir daha olmayacağı konusunda bir antlaşma yapar. Burada Tanrı'nın kararından pişman olduğu ve bir daha böyle bir tufan yaratmayacağını ifade ettiği anlaşılır.

Nuh tufandan sonra üç yüz elli yıl daha yaşayarak dokuz yüz elli yaşında ölür. Yeryüzüne dağılan, Nuh'un gemiden çıkan

üç oğlu Sam, Ham ve Yafes üreyip çoğalarak yeryüzünün farklı taraflarına dağılır. (Tekvin, 9:18-19, 28-29)

Buraya kadar ana çerçevesiyle ele alınan Tevrat metinlerinde Nuh Tufanı kıssasının gerçekleştiği yer açıkça belirtilmemiştir. Tevrat'ta, olayın yaşandığı yerden ziyade Tufan'ın ortaya çıkış nedenleri ve gerçekleşme süreci üzerinde durulmaktadır. Ayrıca felaketin ardından yaşananlara ise çok az değinilmiştir. Tevrat'taki anlatıma göre Tufan'ın temel gerekçesi, insanlığın ahlaki olarak sapkınlığa uğraması ve işlediği kötülükler sebebiyle Tanrı'nın, yarattığı insanlardan hoşnutsuzluk duymasıdır. Yeryüzünün bozulması, suç ve zulmün yaygınlaşması, insanların günahlarını gizleme ihtiyacı duymadan alenen işlemeleri ve bu davranışları umursamadan, Tanrı'nın karşısında yaratacağı gazabı düşünmeden davranışlarını sürdürmeleri, Nuh peygamberle alay etmeleri Tanrı'nın gazabına sebep olmuş ve var olan insan neslinin ortadan kaldırılmasına yol açmıştır.

Tevrat'ta yer alan Nuh Tufanı kıssası, kronolojik bir anlatımla anlatılmıştır. Tevrat metinlerinde tufanın ayrıntılı biçimde ele alınarak, Tanrı-insan ilişkisini, ilahi adalet anlayışını ve insanın yeryüzündeki sorumluluğunu vurgulanmak amaçlanmıştır. İnsanlığın ahlaki olarak bozulması tufanın temel sebebi olarak gözükmektedir. Nuh peygamberin kurtuluşu ise itaat, sadakat ve doğrulukla doğrudan bağlantılıdır. Nuh ve beraberindeki birkaç kişiyi kurtaran şey Tanrı'nın emirlerine teslimiyetten geçmiştir. Tufanla beraber asi ve emirlere itaat etmeyen insanlar yerine Tanrı'nın emirlerine sıkı sıkıya bağlı, dürüst, itaatkar bir neslin ortaya çıkması için ortam oluşturulmuştur. Bu durum, tufanın yalnızca yok edici bir felaket değil; aynı zamanda yeni bir başlangıcın zemini olarak kurgulandığını göstermektedir. Dolayısıyla Tevrat'taki Nuh Tufanı kıssası, geçmişte yaşandığı kabul edilen bir olaydan çok, insan davranışlarının sonuçlarına dikkat çeken öğretici bir anlatı

niteliği taşımaktadır. Bu yönüyle metin, ilahi uyarının dikkate alınmadığı durumlarda ortaya çıkabilecek sonuçları somut bir örnek üzerinden ortaya koymaktadır.

Tevrat metinlerinde, geminin bir dağa oturmasının ardından Nuh ve ailesinin durumuna dair sınırlı bazı bilgilere yer verilmekle birlikte, geminin daha sonraki akıbetine ilişkin herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

3. KUR'AN-I KERİM'DE NUH TUFANI KISSASI

Kur'an-ı Kerim, yirmi sekiz surede Hz.Nuh hakkında bilgi verir ve kırk üç yerde onu ismen zikreder. Buna rağmen tufanın tarihini ve yerini bildirmez sadece onu doğuran sebepler üzerinde durarak oluş biçimi ve diğer ayrıntılarına kısmen değinir. Zaten genel olarak da Kur'an'ın olayları ele alma, onlardan bahsetme şekli süreç ve sonuç bağlamında onlardan ders çıkarmayı nazara vermek tarzındadır. (Karan, 2021, s. 320).

Kur'an-ı Kerim'de Nuh Tufanı, ayrıntılı bir tarihi anlatım şeklinde değil; daha çok ahlaki uyarı ve inançla ilgili mesajları öne çıkaran bir anlatım içinde sunulur. Bu nedenle anlatıda tufanın nasıl gerçekleştiğinden ziyade, bu olaya götüren süreç ve insanların Allah'ın emir ve yasaklarına verdikleri karşılık üzerinde durulur. Kur'an-ı Kerim kıssalarında genel olarak böyle bir üslup kullanılır. Böylece tarihsel ayrıntılardan ziyade insanlığa ders verme ve mesaj iletme amacını hedeflenir. Kur'an-ı Kerim'de Nuh Tufanı kıssası, kavminin inkarı, zulmü ve peygamberlerine karşı direnişi sonucunda gerçekleşen ilahi bir ceza olarak anlatılmaktadır. (Hud 11:25–49; Nuh 71:1–28). Hz. Nuh'un uzun yıllar boyunca kavmini uyarmasına rağmen inkarın sürmesi, tufanın kaçınılmaz hale gelmesine sebep olmuştur (Mevdudi, 2003).

Hız. Nuh elli yaşında peygamber olarak kavmine gönderildi ve onların arasında 950 sene kadar kaldı. (Ankebut 29:14) Onlara uzun süre sabır metanet şefkat ve merhametle

Allah'ın dinine davet etti. (Yunus 10:71) Peygamberliği boyunca birkaç kişi dışında hiç kimse onun peygamberliğini kabul etmedi ve onun yalancı olduğunu söyleyerek onunla alay ettiler. Daha da ileri giderek Nuh'u taşıyarak öldürmekle tehdit ettiler. (A'raf 7:59-64) Bunun üzerine Nuh peygamber Kur'an-ı Kerim'de de belirtildiği üzere "Rabbim! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime(gemime) girenleri, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla, zalimlerin de ancak helakini arttır." (Nuh 71:28) diyerek Allah'a dua etmiştir. Bunun üzerine büyük Nuh Tufanı oldu ve inkarcılar boğularak yok oldular. Kur'an-ı Kerim'de "Nuh kavmine gelince, peygamberleri yalancılıkla itham ettiklerinde onları, suda boğduk ve kendilerini insanlar için bir ibret yaptık. Zalimler için acıklı bir azap hazırladık." (Furkan 25:37) şeklinde anlatılır. Dolayısıyla Nuh Kavmi, peygamberine asi olması ve Allah'a iman etmemeleri sebebiyle bozguna uğramıştır.

Kur'an-ı Kerim, tufana giden süreci aktardığı gibi tufanın gerçekleşmesini de anlatır. Buna göre inkarda ısrar eden, zulüm ve ahlaki bozulmayı sürdüren toplumun cezalandırılması için Yüce Allah, Hz. Nuh'a vahiy yoluyla bir gemi yapmasını bildirir. Ayrıca zulmedenler hakkında herhangi bir talepte bulunmamasını ister ve onların suda boğulacaklarını haber verir. (Hud 11:37)

Hz. Nuh, gemiyi yapmaya başlayınca, inkarcıların ileri gelenleri yanına uğradıklarında onunla alay ediyor, o ise onları başlarına gelecek çetin azabın yaklaşması konusunda onları uyarıyor ve tehdit ediyordu (Hud 11:38-39) "Bunun üzerine Nuh'a, 'Bizim gözetimimiz altında ve vahyimize göre o gemiyi yap' diye vahyettik. Bizim emrimiz gelip de tandır kaynamaya başlayınca, (sular coşup taşığında Nuh'a) dedik ki: 'Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri aleyhinde daha önce hüküm verilmiş olanlardan başka aileni gemiye al ve zulmeden kimseler hakkında bana hiç yalvarma! Şüphesiz onlar suda boğulacaklardır.'" (Mü'minin 23:27)

Hız. Nuh, insan ve hayvan türünden gemiye binmelerine izin verilenlere: Onun (geminin) yüzüp gitmesi ve demir atıp durması da Allah'ın adıyla, binin gemiye, der. Gemi dağlar gibi dalgalar içinde yüzerken Nuh, henüz gemiye binmemiş olan oğluna: Yavrucağım! Bizimle beraber gemiye bin, kafirlerle beraber olma, diye seslenir. Ancak oğlu: Hayır, ben dağa tırmanacağım o beni sudan koruyacak, der. Nuh: Bugün Allah'ın (azap) emrinden esirgediğinden başka hiçbir korunacak yoktur, der ve derken aralarına su dalgası giriverdi o da boğulanlardan olur. (Hud 11:42-43)

Nihayet, Ey yeryüzü! Suyunu yut, ey gök! Suyunu tut, denilince, su çekildi, iş bitirildi ve (gemi de) Cudi'ye oturdu ve zalimler topluluğu için: Uzak olsunlar (yok olup gitsinler!) denir. Akabinde Ey Nuh! Sana ve beraberinde olanlardan (gelecek olan mümin) ümmetlere bizden selamet ve bereketlerle (gemiden) inin (Hud 11:25-49) denir. Bazı ayetler atlanarak yalnızca konuyla doğrudan ilgili olanların kısa mealleri buraya alınmıştır. Bu ayetler, tufanın nasıl başladığı, nasıl ilerlediği ve nasıl sona erdiği konusunda bazı bilgiler sunmaktadır.

Kur'an ayetlerinde tufanın ne zaman başlayıp ne zaman sona erdiği, bu süre içinde ne kadar zaman geçtiği, geminin ölçüleri, gemiye kaç kişinin bindiği ve tufandan kaç kişinin kurtulduğu gibi ayrıntılara yer verilmemektedir. Kur'an-ı Kerim'de dikkat çeken önemli bir husus, tufandan kurtuluşun soy bağına değil imana bağlanmasıdır. Buna en güzel örnek de Nuh peygamberin kabul olunmayan duasıdır. Hz.Nuh tufandan iman etmeyen oğlunun da kurtulmasını Allah'tan istemiştir. Allah ise bu duayı kabul etmemiştir. Nuh'un inanmayan oğlunun tufanda helak olması, bireysel sorumluluk anlayışını açık biçimde ortaya koymaktadır (Hud 11:42-46).

Kur'an-ı Kerim'de Nuh'un temel mücadelesinin toplumda yaygınlaşmış olan putperestlik ve ahlaksızlığa karşı olduğu

anlatılır. Bu ayetlerde onun kavmine yönelik uyarıları, o dönemdeki yaygın dini-ahlaki sorunları gösterir. Buna göre Nuh'un geldiği toplumda en yaygın problem putperestlikti. (Ayğın, 2014, s. 51)

Bu çerçevede Kur'an-ı Kerim'de yer alan Nuh Tufanı kıssasının, tarihsel ayrıntılardan çok ahlaki ve inançsal boyutları öne çıkaran bir yapı sergilediği görülür. Kıssanın merkezinde tufanın kendisinden ziyade, bu felakete götüren sebepler ve insanın ilahi çağrı karşısındaki tutumu yer almaktadır. Kur'an-Kerim, Nuh kıssası üzerinden inanç, sorumluluk ve iman vurgusunu güçlü biçimde dile getirmektedir. Ayrıca kurtuluşun kütüğe bağlı değil, imana bağlı olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Bu yönüyle Nuh Tufanı, yalnızca iman etmeyen inkarcı bir toplumun helakini anlatan bir olay değil, aynı zamanda iman edenler için bir uyarı ve ibret vesilesi olarak anlatılmaktadır. Kur'an-ı Kerim'deki anlatım tarzı, tufanı tarihsel bir anlatıdan ziyade, her döneme hitap eden evrensel bir mesajın taşıyıcısı haline getirmekte; insanın ahlaki sorumluluğunu ve Allah'ın adalet anlayışını merkeze alan bir çerçeve sunmaktadır.

4. KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRME

Kur'an-ı Kerim ve Tevrat'taki Nuh Tufanı kıssaları karşılaştırıldığında, her iki kutsal metnin de Allah'ın aynı olayı farklı anlatım biçimleriyle ele aldığı görülmektedir. Bu farklar yalnızca anlatım tarzı ve üslubuyla alakalı değildir; aynı zamanda her iki dinin Allah anlayışı, insanın sorumluluğu ve tarihi algısı bakımından da önemli sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle özellikle Nuh Tufanı kıssası anlatımındaki farklılıklar, Allah'ın müdahalesinin nasıl anlaşıldığını ve insanlara nasıl aktarıldığını gösterir mahiyettedir.

Kur'an-ı Kerim'deki anlatımda Allah'ın olaya müdahalesi, bir sürecin sonucu olarak sunulmaktadır. Tufan,

uzun süre devam eden tebliğ, uyarı ve sabır döneminden sonra gerçekleşmiştir. Anlatı boyunca Hz. Nuh'un kavmiyle olan iletişimi, tekrar eden uyarıları ve doğrudan hitapları ön plandadır. Bu durum, ilahi müdahalenin insanın tutum ve tercihlerine bağlı olarak gerçekleştiğini göstermektedir. Böylece tufan, ani ve sebepsiz bir olay değil; ahlaki sorumluluk çerçevesinde gerçekleşen bir sonuç olarak sunulmaktadır (Hud 11:25–48; Nuh 71:1–28).

Tevrat anlatısında ise ilahi müdahale daha çok karar ve sonuç merkezli bir yapı içinde ele alınmaktadır. Tanrı'nın insanlığın bozulmuş durumunu tespit etmesiyle birlikte tufan kararı açıkça ifade edilir ve anlatı, bu kararın uygulanışına yoğunlaşır. Kronolojik sıra ve ayrıntılı tasvirler, tufanı tarihsel ve kapsayıcı bir olay olarak sunar. Bu bağlamda tufan, insanlık tarihinin yeniden düzenlendiği kurucu bir hadise niteliği kazanır (Tekvin 6–9).

İki anlatım arasındaki temel fark, ilahi müdahalenin işlevinde belirginleşmektedir. Kur'an-ı Kerim'de ilahi müdahale, zamandan bağımsız ahlaki bir ilke çerçevesinde ele alınırken; Tevrat'ta belirli bir tarihsel bağlam içinde gerçekleşen ve insanlık tarihini etkileyen bir eylem olarak sunulmaktadır. Kur'an-ı Kerim'deki tekrar ve hitap unsurları, ibret ve uyarı amacını güçlendirirken; Tevrat'taki kronoloji ve betimlemeler, anlatının tarihsel yönünü öne çıkarmaktadır.

Bu anlatım farkları, insanın ilahi müdahale karşısındaki konumunu etkilemektedir. Kur'an-ı Kerim'de insan, ilahi hitaba muhatap olan, uyarılan ve tercihlerinden sorumlu bir özne olarak sunulur. Bu nedenle tufan, insanın ahlaki tutumuna verilen bir karşılık niteliği taşır. Tevrat'ta ise anlatının merkezinde insanın tepkilerinden çok Tanrı'nın eylemi yer almaktadır. Bu durum, ilahi müdahaleden ziyade Tanrı'nın egemenliğini gösteren bir tasarruf olarak algılanmasına yol açmaktadır.

Tevrat'ta yer alan bazı peygamber kıssalarında, İslam'daki nübüvvet anlayışıyla bağdaşmayan anlatımlara rastlanmaktadır. Bu tür rivayetlerden biri de Nuh peygamberle ilgili anlatıda yer almaktadır. Buna göre Nuh, tufandan sonra bir üzüm bağı kurmuş ve buradan elde ettiği şaraptan içmiştir. Şarabın etkisiyle sarhoş olan Nuh, çadırında çıplak halde kalmıştır. Oğlu Ham, babasını bu durumda görmüş ve durumu kardeşlerine bildirmiştir. Sam ile Yafes ise geri geri giderek babalarını görmeden üzerini örtmüşlerdir. Bir süre sonra ayılan Nuh, yaşananları öğrenince sert bir tepki göstermiş; bu olay sebebiyle Ham'ın oğlu Kenan'ı lanetleyerek onun ve soyunun Sam ile Yafes'in soyuna hizmet etmesini dilemiştir (Tekvin 9:21–25).

Sonuç olarak Kur'an-ı Kerim ve Tevrat'ta Nuh Tufanı anlatıları, ilahi müdahaleyi farklı anlatım biçimleri üzerinden ele almaktadır. Kur'an, süreç ve ahlaki vurgu yoluyla ilahi müdahaleyi evrensel bir uyarı olarak sunarken; Tevrat, kronolojik ve betimleyici anlatımla müdahaleyi tarihsel ve kurucu bir olay şeklinde aktarmaktadır. Bu karşılaştırma, anlatı farklılıklarının yalnızca edebi tercihlerden ibaret olmadığını; her iki kutsal metnin ilahi müdahale, insan sorumluluğu ve tarih anlayışına dair temel yaklaşımlarını yansıttığını göstermektedir.

4.1. Tevrat ve Kur'an-ı Kerim Metinlerinin Ortak Yönleri

Bu iki metin arasındaki ortak noktalar şu şekilde özetlenebilir:

1. Tevrat ve Kur'an, farklı kavramlar kullansalar da tufan adı verilen bir olayın yaşandığını ve bu olayın insanların işlediği günahlara karşılık olarak meydana geldiğini kabul ederler. Her iki kutsal metnin tufanın sebebi olarak sunduğu ahlaki gerekçeler de büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. (Harman, 2024).

2. Tufan sürecinin merkezinde yer alan Nuh'un ömrü Tevrat'ta dokuz yüz elli yıl olarak ifade edilir. (Tekvin, 9:28-29) Kur'an-ı Kerim'de ise onun kavmi arasında dokuz yüz elli yıl kaldığı belirtilir. (Ankebut 29/14) Bu durum, genel kabul açısından Nuh'un uzun bir ömür sürdüğü anlayışını desteklemektedir.

3. Tufan sırasında gemiye binenlerin sayısının sınırlı olması, hayvan neslinin devamı için her türden birer çiftin gemiye alınması ve geminin bir süre yüksek dalgalar üzerinde ilerlemesi gibi hususlar her iki kutsal metinde ortak biçimde yer almaktadır. (Harman, 2024)

4. Tufanın yalnızca gökten yağan yağmurlarla değil, aynı zamanda yerden fişkıran sularla gerçekleştiği bilgisi de Tevrat ile Kur'an-ı Kerim'de ortak olarak vurgulanan unsurlardandır. (Tekvin, 7:11-12; 8:2; Hud 11/44; Kamer 54/11-12.)

5. Tufanın sona ermesine ilişkin anlatımlar, ifade tarzı bakımından bazı farklılıklar içerse de anlam ve içerik yönünden her iki metinde de birbirine yakın biçimde ele alınmaktadır. (Tekvin, 8:17-18, 20; Yunus 10/73; Hûd 11/48, Şuara 26/119-120.)

6. Her iki kutsal metinde de tufan sonrasında geminin karaya ulaştığı ve yeryüzüyle temas ettiği ifade edilmekle birlikte, geminin sonraki durumuna ilişkin ayrıntılı açıklamalara yer verilmemektedir. Buna karşılık İslami tefsir geleneğinde, gemiye ait olduğu kabul edilen bazı kalıntıların Cudi Dağı çevresinde bir süre varlığını sürdürdüğü ve erken dönemlerde insanlar tarafından görülebildiği yönünde anlatımlar bulunmaktadır. Ayrıca bazı rivayetlerde, bu kalıntıların Abbasiler dönemine kadar mevcut olduğu, ancak zamanla doğal şartlar sebebiyle ortadan kaybolduğu belirtilmektedir.

4.2. Tevrat ve Kur'an-ı Kerim Metinlerinin Farklı Yönleri

1. Tevrat'a göre Nuh, peygamberliği açık biçimde vurgulanmayan; daha çok yaşadığı dönemin en dürüst ve inançlı kişisi olarak tanıtılır. Kur'an-ı Kerim'de ise Nuh, peygamberliği kesin olan ve “ulu'l-azm” olarak nitelendirilen beş büyük peygamberden biridir. (A'raf 7/59)

2. Tevrat'ta geminin yapımı ayrıntılı biçimde anlatılır. Geminin hangi ağaçtan yapıldığı, ölçüleri, katları, kapı ve pencere yerleri gibi teknik detaylara yer verilir. Kur'an-ı Kerim'de ise geminin Allah'ın vahyi ve gözetimi altında, tahta ve çivilerle yapıldığı bilgisi dışında ayrıntılı bir tasvir bulunmamaktadır. (Tekvin, 6:14-16; Kur'an, Hud 11/37; Kamer, 54/13.)

3. Tevrat'ta kurtuluş, soy bağı üzerinden değerlendirilir ve tufandan yalnızca Nuh ile ailesinin kurtulduğu, ailesinin tamamının gemiye bindiği kabul edilir. Kur'an-ı Kerim'de ise kurtuluşun ölçütü iman olarak belirlenir. Bu nedenle sadece iman edenlerin kurtulduğu ifade edilir; inanmayan oğlu ve eşinin Nuh'un ailesinden sayılmadığı (Karan, 2020, 127–138) ve tufanda helak oldukları bildirilir. (Tekvin 7:7, 13; 8:16, 18; Hud 11:43, 45–46; Tahrir 66:10)

4. Tevrat, tufanın gerçekleştiği zamanı ayrıntılı biçimde ele alarak belirli tarihsel bilgiler verir. Kur'an ise tufanın tarihsel bir olay olduğunu kabul etmekle birlikte, zaman ve yerle ilgili net bilgiler vermeyerek bu hususu açık bırakır.

5. Tevrat, tufanın meydana geldiği yer hakkında açık bir bilgi vermese de tufan sonunda geminin Ararat dağlarına oturduğunu belirtir. Kur'an ise olayın başlangıç ve bitiş yerine dair ayrıntı sunmaz; ancak geminin Cudi Dağı'na indiğini ifade eder. (Tekvin, 8:4; Kur'an, Hud 11/44)

6. Tevrat'ta tufanın evrensel olduğu, suların yeryüzünü kapladığı ve bütün canlıların yok olduğu, (Tekvin, 7:21-23) açıkça dile getirilir. Kur'an-ı Kerim'de ise tufanın kapsamına dair kesin bir ifade bulunmaz. Bu durum, bazı İslam alimleri tarafından tufanın Nuh'un kavmine yönelik bir ceza olduğu ve bölgesel nitelik taşıdığı şeklinde yorumlanmıştır. (Yaşın, 2013, s. 515-526) Ayrıca ayetlerde geçen "yeryüzü" ifadesi, Nuh'un kavminin yaşadığı bölge olarak değerlendirilmiştir. (Elmalılı, 4/416; Mevdudi, 5/23.)

7. Tevrat'ta tufan sonrasında Tanrı'nın bir daha benzer bir felaket göndermeyeceğini bildirerek insanlarla bir antlaşma yaptığı ifade edilir. (Tekvin, 9:12-17.) Kur'an-ı Kerim'de ise Tanrı'ya pişmanlık atfedilmediği gibi, tufan benzeri bir olayın tekrar edilmeyeceğine dair bir antlaşma ya da sembolik bir işareten de söz edilmez.

5. SONUÇ

Bu çalışmada Tevrat ve Kur'an-ı Kerim'de yer alan Nuh Tufanı kıssası karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Her iki kutsal kitap da Nuh Tufanı olayını, Allah'ın müdahalesi bağlamında anlatır. Böylece Nuh Tufanının, insanın iman ve davranışlarıyla bağlantılı olarak ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, verilmek istenen ahlaki mesajlar ve bu sürecin anlatılması bakımından kutsal metinler arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır.

Tevrat'ta Nuh Tufanı kıssasının daha ayrıntılı ve betimleyici bir üslupla anlatıldığı görülmektedir. Ayrıca tufanın nasıl gerçekleştiği, ne kadar sürdüğü ve ne tür sonuçlar doğurduğu kronolojik olarak anlatılmaktadır. Böylece Nuh Tufanı kıssası tarihi bir felaket olarak anlatılmıştır. Tevrat aynı zamanda Tanrı'nın bu felaketi gerçekleştirmiş olmaktan dolayı pişman olduğunu, Tanrı'nın Nuh Peygamber ile antlaşma yaparak

böylesine bir tufanı bir daha yapmayacağını taahhüt edildiğini de gösterir. Allah ile insan arasında antlaşma çerçevesinde değerlendirildiğini göstermektedir. Tufan sonrasında Tanrı'nın insanlarla yeniden bir düzen kurması, anlatının önemli özelliklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kur'an-ı Kerim'de ise Nuh Tufanı kıssasının daha yüzeysel bir şekilde anlatıldığı görülmektedir. Çünkü asıl amaç ayrıntılı bir şekilde var olan olayı anlatmak konu hakkında tarihi bilgi vermekten ziyade, insanlara ahlaki bir uyarıda bulunarak, insanların bu kıssadan ders çıkarmasıdır. Kur'an-ı Kerim'de, tufana yol açan Allah'ın varlığını inkar ve peygambere karşı tutum üzerinde durulması, insanın sorumluluğuna yapılan vurguyu güçlendirmektedir. Bu yönüyle tufan, yalnızca geçmişte yaşanmış bir olay değil, her dönemde geçerli mesajlar içeren bir kıssa olarak anlatılmaktadır.

Bu çalışma kapsamında yapılan karşılaştırma, Tevrat ve Kur'an-ı Kerim'de tufan anlatısının tek taraflı bir anlatımı olmadığı, bilakis her metinde farklı özelliklerle ele alındığını ortaya koymuştur. Bu farklılıkların, metinlerin hitap ettiği topluluklar ve taşıdığı dini amaçlarla yakından ilişkili olduğu söylenebilir. Tevrat'ta tarihsel süreklilik ve düzen vurgusu yapılırken, Kur'an-ı Kerim'de ahlaki dersler ve ibret boyutu daha belirgindir.

Nuh Tufanı kıssasının bu şekilde ele alınması, kutsal metinlerin yalnızca ortak yönleriyle değil, farklı anlatım tercihleriyle de anlaşılmasının önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda karşılaştırmalı dinler tarihi yöntemi, metinler arasındaki benzerliklerin yanı sıra, anlam ve amaç farklılıklarının da görülmesine imkan sağlamaktadır.

Kutsal metinler incelenirken, hitap ettiği toplumun şartları, dini tutumları, kaynak bir kutsal metinse hangi dini inancın unsurlarını taşıdığı göz önünde bulundurularak, siyak ve

sibak bağlamında değerlendirilmelidir. Nuh Tufanı kıssası özelinde şunu belirtmek gerekir ki toplumdaki ahlaki bozulmalar ileride daha büyük felaketlere sebep olabilir. Bunun pek çok örneğine yakinen şahit olduğumuz son dönemlerde, özellikle yaşanan salgın hastalıklar, bize var olan ahlaki özelliklerimizi, dini davranış ve tutumlarımızı düşündürmelidir. Bu durumda, kutsal metinler yalnızca olmuş bitmiş olayları anlatan metinler değildir. Kutsal metinler aynı zamanda inanan insanlar için dini ve ahlaki rehberdir

Sonuç olarak bu çalışma, Nuh Tufanı anlatısının her iki kutsal metinde nasıl ele alındığını ortaya koyarak, anlatıların taşıdığı dini ve ahlaki boyutlara dikkat çekmektedir. Yapılan karşılaştırmanın, kutsal metinlerin mesajlarını daha dengeli ve bütüncül bir şekilde değerlendirmeye katkı sunduğu kanaatimiz vardır.

KAYNAKÇA

- Ayğan, F. (2014). Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an-ı Kerim'de Hz. Nuh: Karşılaştırmalı bir inceleme. H. Gündoğar, Ö. A. Yıldırım & M. Ata Az (Ed.), *Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu Bildirileri* (ss. 45–54). Şırnak Üniversitesi.
- Harman, Ömer Faruk. Nuh. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.33. İstanbul: TDV Yayınları, 2024.
- Harman, Ömer Faruk. Tufan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, c.41. İstanbul: TDV Yayınları, 2023.
- Karan, C. (2021). Tarih ve analiz. M. Hızlı (Ed.), *Tekerrürden tefekküre tarih* (ss. 320–...). Siyer Akademi Yayınları.
- Kitab-ı Mukaddes. Eski Ahit (Tevrat). İstanbul: Kitab-ı Mukaddes Şirketi, t.y
- Mevdudi, E. A. (2003). *Tefhimu'l-Kur'an* (Cilt 1–8). İnsan Yayınları.
- Oymak, İskender. “Kitab-ı Mukaddes’e Göre Nuh Tufanı”. *Uluslararası Hz. Nuh ve Cudi Dağı Sempozyumu Bildirileri*, ss. 146–147.
- Türkiye Diyanet Vakfı. (2012). *Kur'an-ı Kerim ve açıklamalı meal*. TDV Yayınları..
- Yazır, Elmalılı Hamdi. (1997). *Hak dini Kur'an dili* (Cilt 1–10). Azim Yayıncılık

**DİNLER TARİHİ ALANINDA GÜNCEL KONULAR VE
AKADEMİK DEĞERLENDİRMELER**

yaz
yayınları

YAZ Yayınları
M.İhtisas OSB Mah. 4A Cad. No:3/3
İscehisar / AFYONKARAHİSAR
Tel : (0 531) 880 92 99
yazyayinlari@gmail.com • www.yazyayinlari.com